

Werk

Titel: Giatgen Gisep Candreia

Ort: Erlangen

Jahr: 1916

PURL: https://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?345572629_0035|log48

Kontakt/Contact

Digizeitschriften e.V.
SUB Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen

✉ info@digizeitschriften.de

GIATGEN GISEP CANDREIA.

Advocat Joseph Farrér.

(Annalas X pag. 253—257.)

Multis ille bonis flebilis occidit,
Nulli flebilior quam

(Hor. I. 24.)

La societad raeto-rumanscha ho fatg sainza dubi gl'onn passó ena sensibla perdita tras la mort de Signour **advocat Joseph Farrér** e se sainta eotras obliida d'igl deditgir chestas pocas lengias de pia memoria e sincera recunaschenscha.

Joseph Farrér era naschia a Sterva gl'onn 1859 da genitours religious e bagnstants, igl cals spargnevan navott per l'educazung e la cultivaziung digl talentous unfant. Igls amprems 14 onns ho el passantó agnten ilg sies lia natal agnten ena certa intima relaziung culla nateira romantica, la cala igl circumdava, entusiasmó dell'occupaziung agricola, ereditaria agnten la sia famiglia, participond sez allas labours della campagna cun plascheir e veira inclinaziung. Las impressiungs de chell'amprema epocha della sia veta se preschiantavan cleris e distinctas durant igl curs della sia davosa malsogna e, perschvadia dell'insufficienza della scienza medicala e dell'importanza della nateira e dell'aria per la restauraziung della sia sanadad, manageva el cun elegica resignaziung, tgi, a bagn ponderar, seigl tuttegna ena certa mancanza de risguard e de recunaschenscha visavi digl sies lia natal, noua tg'ins vegia adegna galidia la miglra sanadat e tants reels plascheirs, d'igl volver alla lunga igl dies e de tschartger utró contenzeza, vanteira e prosperitat, e tgi ena tala indolenza na resta betg adegna sainza fatalas consequenzas.

Igls onns 1873—1880 ho igl defunct frequentó la scola cantonala a Coira e fatg tras la secziung gimnasiala cun en success fitg favorevel. Scu scolar cantonal, principalmantg agnten las classas superiouras, appartigniva Farrér agl domber limitó d'alums, [p. 254] igls cals, independents de caracter e giudeza, insensiblamantg ed involuntariamantg plang a plang s'emancipeschan intellectualmantg dagl schematismus scolastic ed ançevan a suondar inspiraziungs particularas e pratitgir atgnas veias, sainza negligentiar e trascurar las pretenziungs quotidianas, tgi la scola impona. „Jurare in verba magistri“ n'era betg ena deblezza digl scolar Farrér, inimej an general de mintga pedanteria intransigenta. — Sellas universitads de Mütuchen, Heidelberg, Strasburg e Basel ho el fatg igls sies studis de giurisprudenza, sainza an madem taimp amblidar u negligentiar la sia cultivaziung generala.

Uscheia entrava el agnten la veta pratica cun retgas cunaschenas specialas ed universalas. Siva esser sto occupó en taimp sella canzleia circuitala a Coira, per el ena bunga scola preparatoria, carteva el cun raschung de pudeir e doveir extender la sia sfera d'actividad cun estableir a Coira en agen büró d'advocatura. Dalunga veva el acquistó seu advocat e giurist ena bunga nomina, de maniera tgi el passava an bagn spert per egn digls advocats pi tschartgeas, favorias ed occupós digl cantung.

Las qualitads, las calas singularmantg igl qualifitgivan lotiers, eran, ultra las funsadas cunaschenas giuridicas, ena facilitad rara de tschaffar se mintga chistiung, tgi se preschantava, e d'explitgir l'importanza giuridica alla clientella, en giudeza cler e pratic, ena bela e adegna mievla e familiaria maniera de trattar culla glioct, ena gronda cunaschencha linguistica, principalmantg digls treis lungatgs cantonals e digls differents dialects, accompagneda d'ena eloquenza naturala e bagn cultivada, tras la cala el era capavel de trattar cun vigour ed effect la sia tgosa e replitgir prontamantg sen las objecziungs digl adversari. Farrér n'era betg en advocat de bleras parolas e na tschartgeva betg il vantatg digl sies client tras strubegls e rampigns, — arguments clers e bagn meditós, betg frasas eran las sias armas. Calm se mussava el agnten igl combatt giuridic, calm agnten la victoria, calm e pusó perfign siva ena battaglia persa, adegna perschvadia d'aveir tscharnia las adattadas disposiziungs an favour digl sies client.

Nigna marveglia, tgi talas prerogativas igl rendeval generalmantg cunaschaint ed adattó per ena carriera publica. Bagn pocs omens pon se vantar d'aveir galidia ena tala fidanza generala e cumegna stema de tottas parteidas politicas e d'aveir an schi curt taimp occupó tantas caricas, e tants uffezas de differenta nateira, seu advocat Farrér. Agnten igl grond e pitschen cunseg [p. 255] municipal de Coira, seu commember digl cunseg de scola, seu mediatour, seu suppleant della gisteia circuitala e districtuala, seu adjunçt digl uffiza civil e finalmantg seu deputó agl cunseg grond Grischung ho el sviluppó en'abilitad ed actividad ple tgi ordinaria e cotras acquistó il respect digls sies collegas e l'attenziung ed approbaziung digls sies committents. Sainza dubi era el sen veiva de far ena bela carriera politica, e igl success na vess tenor totta apparenza e calculaziung er betg mantgea, schi, la freida mort, quasi anvilgiossa de tals aspects, na vess betg mess en term agl sies operar ed a totta carriera mundana.

Malgrad l'occupaziung fitg extendeida, tgi la sia vocaziung e las differentas caricas publicas igl imponévan, cattavà el taimp ed inclinaziung de piglir veiva part allas tendenzas socialas e scientificas della capitala. Perdetga dellas veiramantg bungas ed amablas qualitads socialas digl defunct, digl sies talent organisatoric ed oratoric, della sia premura instan-

cabla' per tottas belas e bungas ovras, d'en dung excellent de manar e diriger an bela armoneia ena societad — dat evidentamantg igl factum, tgi catter societads igl hon onoró quasi an madem taimp della carica presidenciala. Scu president digl chor viril, dell'unione cantonal de cant, della societad giuridica, della cumpagniea digls sott-officiers vign el adegna restar an bunga memoria, e franc nign vign a dastgeir pretender, tgi Farrér vegia duvró u surduvró la sia posiziung e las sias grondas relaziungs cun far propaganda ed agitaziung politica u reclama per la sia persunga, pertgé el professava adegna avertamantg ena veira antipatia cunter mintga prepotenza politica e cunter mintga aspirantismus sistematic e totta tgatscha de sessels. — Scu commember dellas societads possedeva el, scu pocs oters an equal grad, en talent singular de diverteir an occaschungs festalas l'antira cumpagniea tras las sias simpaticas peroraziungs, plagnas de spirt, humor ed originalidad.

Alla nostra societad raeto-rumanscha appartigniva advocat Farrér siva la reconstituziung (1886) fignan alla sia mort scu commember digl comité, gl'amprem scu archivar e siva 1890 scu actuar, e se distinguiva an tala funcziung tras igs sies protocolls exacts, clers e concis. Adegnà ho el piglia veiva part ve della veta interna ed externa della societad, ferm appurtó per la cultivaziung digl rumansch e per tottas dumondas e chistiungs coincidentas. Schigea tgi el discurriva la sia favella materna cun rara facilitad ed exactezza, ho el tuttegna se participó ve della redacziung [p. 256] dellas „annalas“ angal cun en modest artetgel „La calonda Marsa“ (IV. annada 1899), en maletget or della veta populara, plagn vivacitad e colorit natural. La materia e l'inclinaziung lotiers na mantgevan betg, pittost santiva el la difficultad de s'exprimer litterarmantg agnten igl idiom, igl cal na posseda anfignan ossa, per uscheia deir, nigna litteratura e nignas normas grammaticalas ed ortograficas, generalmantg usitadas ed approvadas, — damai agnten igl idiom, igl cal anfignan chest mument tranter igs sies confrars è nia litterarmantg igl manc cultívó e igl ple negligentó, ma digl cal el (igl defunct) era tuttegna ferm perschvadia, tgi er angal cun limitada bregia ins pudess fitg tgunsch igl render qualifitgia d'agl manc pudeir se metter degnamantg an cumpagniea litterara cugls sies confrars ladins e sur- e sottilvans. Per l'initiativa lotiers mantgeva ad el a muteiv della sia occupaziung la peda e forsa er a raschung della sia modestia — igl necessari curasch. — Per la societad raeto-rumanscha ho el se fatg meritevel anc sen en' otra moda. Farrér è sto egn digls principals promotours ed organisatours digls uschinumóns „Scheivers“, igls cals en daventós per la populaziung rumanscha della capitala tras igl sies talent e la sia premura en veir basins, en veir liom de fraternitat ed armoneia. El disponiva

d'en dung special, tras igls sies discurs plagns spirt e umor, de dar ena taimpra particulara ed ideala a chella festivitat singularmantg rumanscha.

An politica appartigniva Farrér, siva ena curta indecisiung passagera, per convincziung alla parteida federal-conservativa, adegna moderó, mai passiunó, e adegna bagn gliusch de tendenzas intransigentas ed exclusivas. Coura tgi dumondas de grond' importanza agitavan igl pievel e las ondas della discussiung cun ramour se dulzavan, se carteva er el tranter agnt clamó d'exprimer il sies pareir agnten en organ public della sia parteida. Cun pleds clers ed arguments funsós, eugl igl ferm sella tgosa e mai sen personalitads, cun bagn pasar e ponderar er igls arguments della parteida contraria, trattava el igl téma questionabel sainza fracasch e passiung, ed il lectour santiva ena certa satisfacziung reconcilianta e pacifica disposiziung agnten mez la vehementa battaglia journalistica.

An cumpagniea de pocs ameis e cunaschaints tascheva Farrér igl solit ena grond' urela e pareva quasi met u indifferent, ma plang a plang igl sies ilg expressiv e intelligent antschaveva a s'animar, en sanreir malign manifestava igl sies interess ve della matergia [p. 257] trattada, en pled tscho e lo stimulava igls interlocutours, e finalmantg cun dialectica precisa e savens superioura scumansava el a distinguere e sondar las differentas opiniungs e manar savens la discussiung tar en resultat, tgi cuntantava totts e lascheva l'impressiung e la satisfacziung a mintgign, tgi alla fegn vegia er el pretendia u giò managea igl madem.

Avant-en pér onns ho el antschet a santeir ena certa indosposiziung, per part caschunada e favoreida dagl enorm peis della sia occupaziung. Igl clima digl sies lia natal igl veva remess perfetgamantg an apparenza, e per mengia carteva el de stueir e pudeir continuar cun energia las façendas della sia clamada e digls sies differents uffezas. L'indisposiziung se mossà danovamantg, cun progressiva vehemenza, e se declera finalmantg scu affecziung tisica incurabla. Cugls sintoms clers della malsogna an fatscha ho el anc piglia part alla davosa sessiung digl cunsegl grond e tignia agnten igl cunsegl municipal en lung referat de dus ouras sur l'acquisiziung della fabrica digl gas tras igl martgea, essend sto incumpensó dellas respectivas negotiaziungs.

Dall'aria de Sterva sperava el puspè la recuperaziung della sia sanadad — ma adumbatten. Sott la cura instancabla della sia fidevla e premurousa consorta ho el cun eroica resignaziung, austignida aufiguan la sia sparteida d'ena brenzla de speranza, combattia cunter la greva malsogna. La seira digls 13 October 1895 ho ena leva agoneia mess en term allas sias suffranzas. En trest dé d'October vainse cugls sies paraints er nous, igls sies ameis, e cun nous las deputaziungs digls uffezes e dellas